

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.3.13>

ЄВДОКИМОВ Д.А.

ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА ЗДІЙСНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, РОЗГЛЯД ЯКИХ ВІДНЕСЕНО ДО КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**FEATURES AND SPECIFICS OF CONDUCTING AN ADMINISTRATIVE INVESTIGATION IN CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENSES, THE CONSIDERATION OF WHICH IS ASSIGNED TO THE COMPETENCE OF THE NATIONAL POLICE**

Актуальність статті полягає в тому, що здійснення адміністративного розслідування у провадженні по справам про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до компетенції органів Національної поліції, визначає логічну і документальну основу подальшого розгляду справ про адміністративні правопорушення. Точність і послідовність вчинення процесуальних дій на цій стадії провадження сприяють реалізації принципу законності, ефективності та результативності. Метою статті є визначення особливостей та специфіки здійснення адміністративного розслідування в справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до компетенції органів національної поліції. В межах стадії адміністративного розслідування уповноваженими суб'єктами органів Національної поліції отримується інформація або фіксується факт вчиненого правопорушення або протиправної поведінки, встановлюються фактичні обставини у справі, суб'єкти вчинення адміністративного правопорушення та потерпілі особи, збираються і оцінюються докази у справі про адміністративне правопорушення, надається відповідна правова оцінка скоєному про відсутність або наявність адміністративного правопорушення, отже вчиняється комплекс процесуальних дій, які знаходять своє відображення у відповідному процесуальному документі, зокрема протоколі. Зроблено висновок, що Національна поліція України займає надважливе і особливе місце в системі суб'єктів, що уповноважені здійснювати адміністративне розслідування в справах про адміністративні правопорушення. Особливості та специфіка її діяльності у вказаному напрямку пояснюється тим, що: по-перше, вона наділена повноваженнями застосовувати заходи адміністративного примусу в процесі проведення адміністративного розслідування; по-друге, незважаючи на специфіку проведення розслідування, поліція у своїй діяльності обов'язково має дотримуватись принципу взаємодії на засадах партнерства між Національною поліцією та громадянами, а також керуватись засадами: верховенства права, доцільності, ефективності, пріоритету дотримання прав та свобод людини і громадянина, тощо; по-третє, межі проведення адміністративного розслідування, яке здійснюється Національною поліцією щодо адміністративних правопорушень, є значно ширшими, аніж у інших органів державної влади; по-четверте, поліція має можливість застосовувати дискреційні повноваження; по-п'яте, в процесі здійснення адміністративного розслідування можуть здійснюватися й інші юридично значимі дії, наприклад: перевірка інформації, збір доказів, з'ясування відомостей, необхідних для встановлення факту та попередньої кваліфікації адміністративного правопорушення.

Ключові слова: доказовий процес, стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, стадії адміністративного розслідування, обставини адміністративного правопорушення.

The relevance of the article lies in the fact that the implementation of an administrative investigation in administrative offense cases, the consideration of which is assigned to the competence of the National Police, determines the logical and documentary basis for further consideration of administrative offense cases. The accuracy and consistency of procedural actions at this stage of the proceedings contribute to the implementation of the principle of legality, efficiency and effectiveness. The purpose of the article is to determine the features and specifics of conducting an administrative investigation in cases of administrative offenses, the consideration of which is assigned to the competence of the national police. During the administrative investigation stage, authorized subjects of the National Police receive information or record the fact of a committed offense or illegal behavior, establish the factual circumstances of the case, the subjects of the commission of the administrative offense and the victims, collect and evaluate evidence in the case of the administrative offense, provide a corresponding legal assessment of the committed person on the absence or presence of an administrative offense, therefore, a set of procedural actions is carried out, which are reflected in the corresponding procedural document, in particular the protocol. It was concluded that the National Police of Ukraine occupies an extremely important and special place in the system of entities authorized to carry out administrative investigations in cases of administrative offenses. The peculiarities and specifics of its activities in the specified direction are explained by the fact that: firstly, it is empowered to apply measures of administrative coercion in the process of conducting an administrative investigation; secondly, regardless of the specifics of the investigation, the police in its activities must adhere to the principle of cooperation on the basis of partnership between the National Police and citizens, as well as be guided by the principles of: the rule of law, expediency, efficiency, the priority of observing the rights and freedoms of a person and a citizen, etc.; thirdly, the boundaries of the administrative investigation carried out by the National Police regarding administrative offenses are much wider than those of other state authorities; fourth, the police have the ability to exercise discretionary powers; fifth, in the process of conducting an administrative investigation, other legally significant actions may be carried out, for example: verification of information, collection of evidence, clarification of information necessary for establishing the fact and preliminary qualification of an administrative offense.

Key words: *evidentiary process, stages of proceedings in cases of administrative offenses, stages of administrative investigation, circumstances of an administrative offense.*

Актуальність теми. Здійснення адміністративного розслідування у провадженні по справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до компетенції органів Національної поліції, визначає логічну і документальну основу подальшого розгляду справ про адміністративні правопорушення. Точність і послідовність вчинення процесуальних дій на цій стадії провадження сприяють реалізації принципу законності, ефективності та результативності. Усе це обумовлює підвищення вимог, які застосовуються щодо процесу збору, дослідження та оцінки доказів при здійсненні, зокрема, адміністративного розслідування, збільшення рівня професіоналізму та особистої відповідальності суб'єктів такого процесу і вказує на безумовну актуальність обраного предмету дослідження [1, с. 76]. Важливо підкреслити, що всі процесуальні дії на стадії адміністративного розслідування у адміністративно-деліктному провадженні повинні бути врегульовані в нормативно-правовому порядку.

Метою статті є визначення особливостей та специфіки здійснення адміністративного розслідування в справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до компетенції органів національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий статус органів Національної поліції, уповноважених здійснювати адміністративне розслідування, відображає зв'язок особи та держави, адже працівники поліції виконують завдання держави, які спрямовані на забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод громадян, протидії злочинності [2].

За визначення С.М. Гусарова, який зазначає, що адміністративно-правовий статус органів внутрішніх справ – це врегульоване сукупністю адміністративно-правових норм

адміністративного права юридичне становище, що передбачає реалізацію компетенції їхніх підрозділів і посадових осіб із охорони правопорядку, забезпечення прав і свобод громадян і безпеки в суспільстві [3, с. 96]. Таким чином науковець підкреслив імперативне становище уповноважених суб'єктів.

А.Г. Нікуліна у своєму дослідженні справедливо зазначає, що адміністративно-правовим статусом Національної поліції України є ієрархічне положення поліції в системі публічної влади. Ієрархічне положення визначається сукупністю адміністративно-правових норм, якими визначено особливості та функції працівників Національної поліції [4, с. 81]. Особливістю адміністративно-правового статусу Національної поліції є, зокрема: ієрархічне положення поліції в системі публічної влади; права та обов'язки, компетенція та відповідальність обмежені адміністративно-правовими нормами; імперативне положення уповноважених суб'єктів; наявність компетенції.

Основні засади адміністративно-правового статусу органів Національної поліції України як суб'єкта, уповноваженого здійснювати адміністративне розслідування у справах про адміністративні правопорушення визначаються, зокрема, Законом України «Про Національну поліцію» [2], постанові Кабінету Міністрів «Про затвердження положення Про Національну поліцію» [5] та іншими нормативно-правовими актами.

Завданнями органів Національної поліції України при здійсненні адміністративного розслідування є реалізація комплексу процесуальних дій, спрямованих на з'ясування та встановлення обставин адміністративного правопорушення, їх фіксацію та, відповідно і кваліфікацію.

Отже, під адміністративно-правовим статусом органів Національної поліції України, як уповноваженого суб'єкта здійснювати адміністративне розслідування у справах про адміністративні правопорушення пропонуємо розуміти врегульоване нормами адміністративного права юридичне становище даного органу державної влади, що полягає в реалізації ним компетенції по вчиненню комплексу процесуальних дій, спрямованих на з'ясування та встановлення обставин адміністративного правопорушення.

Проаналізуємо спроби визначити поняття «компетенція» у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності, зокрема компетенцію Національної поліції як уповноваженого суб'єкта здійснювати адміністративне розслідування. Так, до прикладу, Д.М. Бахрах розглядав «компетенцію» як сукупність владних повноважень та підвідомчості [6, с. 85]. На думку О.Ф. Скакун компетенція державного органу – це закріплена законом або іншим нормативним актом сукупність владних повноважень (прав і обов'язків), юридичної відповідальності і предмета відання (предмет діяльності, функціональне призначення) [7, с. 364].

Вважаємо за доцільне підтримати точку зору О.П. Сікорського, який досліджує компетенцію органу виконавчої влади, та зазначає, що компетенція як організаційно-правова категорія є сукупністю його предметів відання й владних повноважень, передбачених законодавством або іншими нормативно-правовими актами, шляхом реалізації яких орган виконавчої влади здійснює свою діяльність. Основними елементами «компетенції», на думку вченого, є «предмет відання» (підвідомчість) та владні повноваження (права і обов'язки) [8, с. 54].

Підводячи підсумки наведеного, вважаємо, що категорія «компетенція» є комплексною, яка формується з певних елементів: 1) повноваження уповноваженого суб'єкта; 2) професійні знання, досвід; 3) кваліфікаційні вимоги, що висуваються до кожного кандидата на посаду.

Проаналізувавши наведені точки зору вчених, які досліджували поняття «компетенція», пропонуємо розглядати компетенцію органів Національної поліції при здійсненні адміністративного розслідування як сукупність їх публічно-владних повноважень, реалізація яких передбачена чинним законодавством, щодо виявлення та перевірки обставин і фактів, що мають значення для вирішення питання, стосовно наявності або відсутності складу адміністративного правопорушення та, відповідно, підстав для порушення провадження у такій справі.

Таким чином, компетенція органів Національної поліції як суб'єкта здійснення адміністративного розслідування характеризується наступними ознаками: 1) «компетенція» є складним правовим явищем, змістом якого є сукупність «публічно-владних повноважень»; 2) законодавством окреслюються межі «компетенції»; 3) саме завдяки чітко визначеній «компетенції» органи Національної поліції вирішують завдання адміністративного розслідування у провадженнях по справах про адміністративні правопорушення.

Відповідно до положень Закону України «Про Національну поліцію», поліцейський, зокрема, при здійсненні адміністративного розслідування у провадженні по справах про адміністративні правопорушення, зобов'язаний: – неухильно дотримуватись положень Конституції, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції та

Присяги поліцейського; – професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва; – поважати і не порушувати прав і свобод людини; – надавати невідкладну, зокрема, домедичну і медичну допомогу постраждалим внаслідок правопорушень, або нещасних випадків; – зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку із виконанням службових обов'язків; інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді [9, с. 27].

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про національну поліцію», поліція наділена в сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності наступним комплексом повноважень: вживати заходи з метою виявлення, зокрема, адміністративних правопорушень; припиняти виявлені адміністративні правопорушення; вживати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення адміністративного правопорушення; здійснювати своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні правопорушення або події; у випадках, визначених законом, здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймати рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечувати їх виконання; доставляти у випадках і порядку, визначеним законом затриманих осіб, які вчинили, зокрема, адміністративне правопорушення, тощо [2].

Отже, ми розглянули комплекс повноважень, якими наділені органи Національної поліції при здійсненні адміністративного розслідування в сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Вичерпний перелік справ про адміністративні правопорушення, які уповноважені розглядати органи Національної поліції міститься у ст. 222 Кодексу України «Про адміністративні правопорушення» [10]. До них належать справи, зокрема: про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів [10], тощо. У даному контексті мова йде про певне коло питань (справ), розгляд і вирішення яких віднесені до повноважень тих чи інших посадових осіб органів Національної поліції, тобто про підвідомчість, яка є складовою компетенції, як вже зазначалося раніше. Саме підвідомчість дозволяє розмежовувати повноваження одних уповноважених суб'єктів від інших.

В ході реалізації своїх повноважень поліція охороняє зазначені об'єкти від протиправних посягань, у тому числі засобами її адміністративно-юрисдикційної діяльності [11, с. 7]. Адміністративне розслідування здійснюється за допомогою відповідних процесуальних дій, таких як: опитування свідків, потерпілих, а також правопорушника особою, уповноваженою скласти протокол про адміністративні проступки; дослідження речових доказів; огляд речей та особистий огляд; вилучення речей і документів та їх дослідження; призначення експертизи; попереднє вивчення матеріалів справи та прийняття рішення про їх надіслання до компетентного органу або посадовій особі [12, с. 79]. На цій стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення створюються умови для встановлення об'єктивної істини у справі, правильної кваліфікації, швидкого розгляду справи та невідворотності відповідальності винних осіб.

Тож, основною метою здійснення адміністративного розслідування, зокрема органами Національної поліції України як уповноваженим суб'єктом, є оперативне реагування щодо виявлення ознак вчиненого правопорушення, з'ясування обставин у адміністративній справі, їх дослідження, фіксація у відповідному процесуальному документі ознак протиправної поведінки та й, відповідно, створення умов для притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

В межах стадії адміністративного розслідування уповноваженими суб'єктами органів Національної поліції отримується інформація або фіксується факт вчиненого правопорушення або протиправної поведінки, встановлюються фактичні обставини у справі, суб'єкти вчинення адміністративного правопорушення та потерпілі особи, збираються і оцінюються докази у справі про адміністративне правопорушення, надається відповідна правова оцінка скоєному про відсутність або наявність адміністративного правопорушення, отже вчиняється комплекс процесуальних дій, які знаходять своє відображення у відповідному процесуальному документі, зокрема протоколі.

Важливо підкреслити, що здійснення адміністративного розслідування у провадження по справах про адміністративні правопорушення частіше за все починається без складання процесуального документу. Початковим моментом, як зазначає Л.І. Живицька, можна вважати час, коли інформація про проступок надійшла, зокрема, до уповноваженої посадової особи органів Національної поліції [13, с. 165].

Процесуальним документом, який фіксує закінчення першої стадії провадження по справах про адміністративне правопорушення, є протокол, за виключенням випадків, передбачених законом. Ще до його складання проводяться усі процесуально значимі дії: відбираються пояснення у правопорушників, проводяться огляди, допитуються свідки, потерпілі, збираються докази, тощо.

Опитування свідків і потерпілих та особи правопорушника посадова особа органів Національної поліції здійснює в процесі складання протоколу або після складання протоколу, яким порушується справа про адміністративне правопорушення. Як відомо, пояснення свідків і потерпілого є джерелами доказів у справах про адміністративні правопорушення. Згідно зі ст. 272 Кодексу України про адміністративні правопорушення як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, які підлягають установленню у справі. На виклик органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, свідок зобов'язаний з'явитися у зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити всі відомі йому обставини по справі та відповісти на поставлені йому запитання [12, с. 79]. Опитування свідків і потерпілих здійснюється в процесі складання протоколу, або після його складання.

Доказовий процес має важливе значення для вирішення завдань кожної стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема і стадії адміністративного розслідування, оскільки без належного підтвердження необхідних обставин держава не може гарантувати особі додержання її прав, свобод та інтересів у разі їх порушення, невизнання або оспорювання. Повне з'ясування обставин кожної справи про адміністративне правопорушення є пріоритетом у його розслідуванні. Як зазначає Т. Рекуненко, доказуванню у справах про адміністративні правопорушення притаманний поетапний характер збирання та оцінювання доказів. На першому етапі відбувається встановлення окремих обставин по справі (встановлюються всі обставини адміністративного правопорушення і винності особи, щодо якої ведеться провадження у справі). Збирання доказів включає їх пошук, виявлення, звернення уваги на ті чи інші фактичні дані. Завершується цей етап складанням адміністративного протоколу [14, с.170].

Аналіз нормативно-правових актів, якими визначається компетенція органів Національної поліції України, дає можливість дійти висновку, що одним з основних напрямків діяльності поліції – є її адміністративна діяльність. Тому у своїй правоохоронній діяльності органи Національної поліції, з метою реалізації покладених на них повноважень і функцій використовують заходи адміністративного примусу.

Так, відповідно до ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень – поліцейські відповідно до закону можуть застосовувати комплекс дій або дію превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини [2]. Адміністративно-правовий примус застосовується як винятковий засіб забезпечення та охорони правопорядку, притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, спрямований на попередження і припинення можливих та вчинюваних правопорушень. У п. 3 ст. 30 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що для виконання покладених на поліцію завдань поліцейський може здійснювати різні заходи, які містяться у цьому законі, але й в інших законодавчих та підзаконних актах [9, с. 83].

Надане право поліцейським застосування примусу, за твердженням А.Т. Комзюка, головна відмінна риса поліції, що дозволяє їй зайняти центральне місце в правоохоронній системі [15, с. 21]. Застосування органами Національної поліції заходів адміністративного примусу є важливою і актуальною задачею державних органів, тому що ці заходи спрямовані на забезпечення законності, охорони правопорядку у суспільстві, прав та інтересів громадян і організації, створення нормальних умов для діяльності апарату публічної влади. Серед широкого арсеналу заходів адміністративного примусу особливе місце займають заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що обумовлено, перш за все тією обставиною, що вони безпосередньо впливають на суспільні відносини, що виникають через вчинення адміністративних правопорушень [16, с. 3].

Враховуючи викладене вище, на наш погляд, доцільно розглянути заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що можуть застосовуватися, зокрема, органами Національної поліції при здійсненні адміністративного розслідування.

Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення визначені чинним законодавством, найчастіше, застосовуються при здійсненні адміністративного розслідування, їх перелік наводиться у ст. 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення. До переліку заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення,

що уповноважені застосовувати органи Національної поліції при здійсненні адміністративного розслідування, зокрема: доставлення правопорушника (ст. 259); адміністративне затримання особи (ст. 261, 262, 263); особистий огляд, огляд речей (ст. 264); вилучення речей і документів (ст. 265); тимчасове вилучення посвідчення водія (ст. 265-1); тимчасове затримання транспортних засобів (ст. 265-2); тимчасове вилучення ліцензійної картки на транспортний засіб (ст. 265-3); відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції (ст. 266); привід (ч. 2 ст. 268) [10].

У випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, установлення особи, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення допускається адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей і документів (п. 1, 3, ч. III) [17], тобто застосовуються заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Для складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено, зокрема в поліцію. При вчиненні порушень правил користування засобами транспорту, правил щодо охорони правопорядку і безпеки руху, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, правил пожежної безпеки, санітарних норм на транспорті порушника може бути доставлено уповноваженою на те особою в поліцію, якщо у нього немає документів, що посвідчують особу, і немає свідків, які б могли повідомити необхідні дані про нього [10, ст. 259].

Кожна посадова особа органів Національної поліції України, уповноважена здійснювати адміністративне розслідування у провадженні по справах про адміністративні правопорушення, повинна розуміти, що його сучасна діяльність базується на засадничих принципах, визначених Законом України «Про Національну поліцію» [2], як-то: верховенство права; дотримання прав і свобод людини; законності; відкритості та прозорості; політичної нейтральності; взаємодії з населенням на засадах партнерства; безперервності, тощо. Реалізація цих принципів у діяльності поліцейських є обов'язковою. Саме тому, під час складання протоколу про адміністративне затримання посадова особа, що його здійснює, роз'яснює особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, її права, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та ст. 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення [17].

Крім того, згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою» [8], негайно після фактичного затримання особи уповноважена службова особа суб'єкта надання інформації, яка здійснила затримання, повідомляє за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної вторинної правової допомоги відповідному центру з надання безоплатної вторинної допомоги, крім випадків адміністративного затримання, коли особа захищає себе особисто чи запросила захисника такі відомості: прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи; час та підстава затримання особи; точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою; найменування суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефонів, електронна пошта; прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, що передала повідомлення [18]. Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган [10, ст. 261].

Порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів визначається положення Кодексу України про адміністративні правопорушення [10] та інших нормативно-правових актів.

Основні завдання заходів забезпечення провадження по справах про адміністративні правопорушення можна сформулювати, проаналізувавши ст. 245 Кодексу України про адміністративні правопорушення, з якої випливає, що при здійсненні адміністративного розслідування основним процесуальним завданням є, зокрема: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, що є основним завданням здійснення адміністративного розслідування в провадженні по справах про адміністративні правопорушення. Адже, встановлення та повне

з'ясування обставин у справі відбувається лише до розгляду справи про адміністративне правопорушення по суті, а не після.

Отже, враховуючи вищевикладене, ми дійшли висновку про те, що при здійсненні адміністративного розслідування у справах про адміністративні правопорушення органи Національної поліції наділені виключною компетенцією щодо застосування заходів адміністративного примусу, в порядку передбаченому чинним законодавством, що власне і є однією із важливих особливостей поліції, як суб'єкта здійснення відповідної діяльності.

Викладений вище аналіз специфіки здійснення адміністративного розслідування органами Національної поліції дозволяє провести аналогію зі здійсненням досудового слідства у кримінальному процесі. Втім, на відміну від кримінально-процесуального законодавства, в якому чітко визначені та врегульовані нормами права всі стадії процесу, – адміністративне законодавство не окреслює стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення, що призводить до плутанини та неузгодженості. Вищевикладене обумовлює необхідність підвищення вимог, які висуваються до поліції під час провадження у адміністративних справах, зокрема щодо: встановлення фактичних обставин у справах; фіксації та кваліфікації правопорушення; рівня професіоналізму та особистої відповідальності поліцейських.

Загалом, специфіка адміністративно-процесуального статусу органів Національної поліції обумовлена тим, що вони володіють великим обсягом повноважень щодо застосування заходів адміністративного примусу, як вже раніше зазначалося, щодо осіб, які вчинили адміністративне правопорушення.

Отже, Національна поліція України займає надважливе і особливе місце в системі суб'єктів, що уповноважені здійснювати адміністративне розслідування в справах про адміністративні правопорушення. Особливості та специфіка її діяльності у вказаному напрямку пояснюється тим, що: по-перше, вона наділена повноваженнями застосовувати заходи адміністративного примусу в процесі проведення адміністративного розслідування; по-друге, незважаючи на специфіку проведення розслідування, поліція у своїй діяльності обов'язково має дотримуватись принципу взаємодії на засадах партнерства між Національною поліцією та громадянами, а також керуватись засадами: верховенства права, доцільності, ефективності, пріоритету дотримання прав та свобод людини і громадянина, тощо; по-третє, межі проведення адміністративного розслідування, яке здійснюється Національною поліцією щодо адміністративних правопорушень, є значно ширшими, аніж у інших органів державної влади; по-четверте, поліція має можливість застосовувати дискреційні повноваження; по-п'яте, в процесі здійснення адміністративного розслідування можуть здійснюватися й інші юридично значимі дії, наприклад: перевірка інформації, збір доказів, з'ясування відомостей, необхідних для встановлення факту та попередньої кваліфікації адміністративного правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Алфьоров С. М. Попереднє розслідування як етап провадження у справах про адміністративні правопорушення посадових осіб: теоретичний аспект / Адміністративне право та адміністративна діяльність. Інформаційне право. 2011. С. 75–79.
2. Про національну поліцію : Закон України від 02.07.2007 № 580-VIII. *Голос України* від 06.08.2015 № 141–142.
3. Гусаров С. М. Адміністративно-процесуальний статус органів внутрішніх справ щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення (проступки) та механізм його реалізації. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 2. С. 91–99.
4. Нікуліна А. Г. Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України : дис. канд. юрид. наук. 12.00.07 Суми. 2017. 231 с.
5. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. *Урядовий кур'єр* від 06.11.2015 № 207.
6. Бахрах Д. Административное право : учебник для вузов. М. : БЕК, 1997. 368 С.
7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
8. Сікорський О.П. Поняття концепції органу виконавчої влади. *Гуманітарний вісник НУК*. 2012. Вип. 5. С. 52–54.
9. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князев та ін. ; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 242 с.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

11. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції та її зміст : навчальний посібник / авт. кол. С. Ф. Константинов, С. Г. Братель, В. О. Басс, В. М. Білик та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 336 с.

Золотарьова Н. І. Попереднє адміністративне розслідування як стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5. Т. 2. С. 77–81.

12. Живицька Л. І. Стадії провадження справ про адміністративні правопорушення при їх розгляді різними державними органами. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2012. № 6. С. 161–167.

13. Рекуненко Т. Доказування в процесі розгляду справ про адміністративне правопорушення. Підприємництво, господарство і ПРАВО. *Адміністративне право і процес*. Вип. № 3. 2019. С. 169–173.

14. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації : монографія / Комзюк А. Т. ; за заг. ред. проф. О. М. Бандурки. Харків, 2002. 336 с.

15. Філіпов С., Пугачов О. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. Вип. 1. С. 1–11.

16. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text>

17. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою / Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 р. № 1363 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п#Text>

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.3.14>

ЗАРОВНА І.О.

ФОРМИ І МЕТОДИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ МІГРАЦІЇ

FORMS AND METHODS OF INTERACTION OF THE STATE MIGRATION SERVICE OF UKRAINE WITH OTHER SUBJECTS OF IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY IN THE FIELD OF MIGRATION

У статті розглянуто наукові підходи до визначення понять «взаємодія», «суб'єкти взаємодії». З огляду на трактування наведених дефініцій, сформульовано визначення взаємодії Державної міграційної служби України з іншими суб'єктами реалізації державної політики у сфері міграції. Акцентовано, що взаємодія Державної міграційної служби України з іншими суб'єктами реалізації державної політики у сфері міграції передбачає визначення мети, завдань, принципів, форм та методів такої взаємодії. Розглянуто систему суб'єктів взаємодії у міграційній сфері. Доведено, що на сьогодні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який

© ЗАРОВНА І.О. – науковий співробітник відділу спеціального транспорту науково-дослідної лабораторії спеціального транспорту та форменого одягу (Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України)